

MÜZELER VE TOPLUM

MERCİN, Levent*
TÜRKİYE/TURÇIA

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, müzelerin, toplumlar açısından ortak kültür oluşturma ve insanların başka medeniyetlerin kültürlerini anlamadaki rolünü ortaya koymaktır.

Müzeler, insanlara medeniyetlere ait eserleri bir arada sunarak, onlar arasındaki ilişkiyi sorgulamalarına ve o değerleri fark etmelerine yardımcı olur. Medeniyetlere ait kültür değerlerini fark etme önyargıları ortadan kaldırır. Böylece birey ile diğer kültürler arasında önyargsız bir iletişim kurulmuş olur. Örneğin müzelerin, Hindistan gibi karmaşık ve kalabalık toplumlarda, kırsal halk ile modern halk arasında birleştirici rol oynadığı bilinmektedir. Buradaki müzeler, etkinliklerle toplumların ortak mirasın sahipleri olduklarını gündeme getirerek onların birlikteliğini sağlamaya çaba gösterir.

Müzeler, antropoloji, tarih, endüstri, çevre vb. gibi farklı bilim dalları için eşi olmayan kaynaklar sunar. Bu durum müzeleri bilim dallarıyla bir araya getirir. Bilim ve sanat konusunda hizmet veren müzeler, evrensel değerleri içerisinde barındıran kurumlardır. Evrensel değerleri insanlığın hizmetine sunmak ve paylaşımını sağlamak ise medeniyete doğru atılan adımlar olarak kabul edilebilir.

Bu gerekçeyle olmayan ülkelerde, içerisinde insanlığın evrensel değerlerinin yer aldığı medeniyet müzelerin oluşturulması ve olanlardakilerin de sayılarının artırılması gerekir.

Anahtar Kelimeler: Müze, toplum, müze eğitimi, müzeler ve sanat.

ABSTRACT

Museums and Society

The purpose of this research is to introduce the role of museums in forming common culture from the point of societies and people for apprehending cultures of other civilizations.

By presenting the works of art belonging to civilisations, museums help people to question the relation among them and to perceive those values.

---

* Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü Kütahya-Türkiye. e-posta: leventmercın@hotmail.com

Perception of cultural values regarding civilisations removes prejudgements. So, an unprejudiced communication is made between the individual and other cultures. For example, museums play an assembly role between rural and modern community in complicated and crowded societies such as India. By bringing up with activities that, societies are the owner of common heritage, the museums herein endeavour to provide the synergy of them.

Museums present unique sources for various sciences such as anthropology, history, industry, environment, etc. This situation assembles museums with sciences. The museums servicing in the matter of science and art are institutions including universal values within its scope. And presenting universal values to the service of human and providing share are accepted as steps towards civilisation.

With this reason, it is necessary to create civilisation museums including universal values of humanity, in countries where they are absent and their number should be increased.

Key Words: Museum, society, museum education, museums and art.

GİRİŞ

Müzeler, kültürel mirasın korunduğu ve gelecek kuşaklara aktarıldığı, onarıldığı, sergilendiği, eğitim amaçlı kullanıldığı ve halkı eğlendirici yönleri olan kurumlardır (Mercin, 2003: 112). Bu nedenle müzeler toplumlar için vazgeçilmez alanlardır.

Müzelerin sağladığı avantajlardan dolayı gelişmiş birçok ülke müzelerini önemli bir kaynak olarak kullanmaktadır. Müzelerden bir kaynak olarak yararlanılmasında müze eğitimi önemli bir rol oynar. Ancak müze eğitimi genel bir eğitim kavramı olarak düşünülmelidir. Bu genel kavram içerisinde örgün eğitim verilen bireyler kadar yaygın eğitim içerisindeki tüm yaş guruplarının eğitimi de düşünülmelidir.

Çoğu duyarlı ve bu konuda doğru karar verebilen insanlar, müzeleri, farklılıklar içerisinde bir arada yaşamayı öğrenmeyi, barış ve insanlığın gelişimi için bir gereksinim olarak düşünmektedir (Lohman, 2006: 16). Bu gereksinimi sağlamak için birçok kurumdan yararlanılabildiği gibi müzelerden de yararlanılmaktadır. Örneğin Avustralya'nın köşe taşlarından biri olan Ulusal Müze'nin misyonu, kültürel olarak çeşitlilik gösteren toplumlara ulaşmak ve onları bir araya getiren Avustralya mirasını araştırmak ve bunun öncülüğünü yapmaktır (McIntyre, 2006: 16).

Örgün eğitim içerisinde eğitim alan bireylerin müzelerden yararlanarak eğitilmeleri, onlara kendi kültürlerini anlayabilme ve gelecek kuşaklara aktarabilme konusunda deneyim kazandırabilir. Yaygın eğitim içerisindeki bireyler açısından ise, kendi kültürlerini anlayabilme yetilerini kazanmaları

yanında başka uygarlıkların kültürlerini anlama konusunda da önemli kazanımları elde etmelerine yardım edebilir. Çünkü Dickenson'un da (2006) değindiği gibi, müzeler objelerin toplandığı bir yer olmaktan öte daha fazla anlam taşıyan bir kurumdur. Onlar şu anki yaşadığımız yaşam tarzına ulaşmamız için bize tarihimizi öğrenmemize yardım eder. Böylece bizler tarihimizi anlayarak kendi dünyamızı oluşturacak yaşam biçimimizi yaratırız.

Kendi tarihimizi öğrenmemiz sadece bireysel olarak bir sorumluluğumuz olduğundan değil, aynı zamanda küresel dünyada toplumsal bir varlık olarak kendimizi tanımamız açısından bir vatandaşlık görevidir. Bu anlamda müzeler sadece bir ulusun geçmiş tarihini yansıtmaz, birlikte yaşamakta olduğumuz değerleri tanımlamaya ve onları bir anlama koymamızı da sağlarlar. Müzeler, uluslar açısından hem kültürel hem de medeniyete doğru atılan her olumlu adım içerisinde kendisine yer verilebilecek bir kurum olarak karşımıza çıkar. Bu yüzden bu araştırma, müzelerin toplumlar açısından sağladığı kazanımların irdelenmesini ve buna yönelik dünyadaki uygulamaların ortaya konmasını amaçlamıştır.

Eğitim ve Müzeler

Bir milleti oluşturan kültür değerlerini korumak ve bilimsel normlara göre halka aktarmak, ilgili kurumların olduğu kadar müzelerin de görevidir. Bu değerleri koruyarak geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmak ve dolaysız öğrenmenin gerçekleştirileceği eğitimi vermek müzelere de düşer.

Müzedede öğrenme bireyin dolaysız öğrenmesini sağladığı için kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır (Mercin, 2006; Gartenhaus, 2000; Atagök, 1999). Okul çağındaki çocukların derslerinin bir bölümünün müzelerde gerçek objelerle işlenmesi, objelere görsellik katılarak tarihin canlandırılması, konuyu kavrama ve anlamayı kolaylaştırması uygulamalarla kanıtlanmıştır (Geleş, 2002: 166).

Stocholm Kent Müzesi tarafından gerçekleştirilen bir eğitim projesi sonucunda, bir müzenin insanlara geçmiş tarihlerini yaşattığı ve atalarının yaşam tarzlarına yönelik empatiyi arttırdığı saptanmıştır. Benzer bir örnek Blockmaker (müze) evinde yaşanmıştır. Buna göre gençler 1917 yılının yaşam tarzını yaparak-yaşayarak, canlandırarak öğrenmişler; birkaç saat içerisinde tarihsel dönemin bütün özelliklerini oluşturarak eski kuşağın düşünme tarzlarını kavramışlardır (Siedel ve Hudson, 1999: 31). Bu eğitim programının sonucu incelendiğinde bir müzenin, kalıcı öğrenmeyi sağlayarak kültürler arasında "empati kurabilme" becerisini geliştirdiği anlaşılmaktadır. Bu da genelde gençlerde varolan geçmişe yönelik olumsuz değer yargılarını olumlu yönde etkileyebilir. Değer yargılarının olumlu yönde değişimi, geçmiş ile yeni kuşak arasındaki çatışmaları ortadan kaldıracak daha dengeli ve sağlıklı bir toplum oluşmasını sağlayacaktır.

Müzeden destek olarak elde edilen kalıcı öğrenme, birey açısından olduğu kadar toplumlar açısından da önem taşır. Kendi kültürünü ve bir başka kültürü kalıcı olarak öğrenen, aralarındaki ilişkiyi kavrayan bireyler, yaşadığı toplumun ve diğer toplumların değerlerini anlayabilirler. Müzeler, bireylerin birbirlerini anlama sürecinde anlama becerisini olumlu yönlendirebilmede, toplumlar arasında uyum ve karşılıklı hoşgörü yaklaşımını sergileyebilmede önemli rol oynarlar. Müzeler bunu koleksiyonlarında barındırdıkları eşî benzeri olmayan örneklerle sağlayabilirler. Örneğin müzeler bu hoşgörüyü, eserlerin farklı kültürlerle ait ancak insanlığa hizmet eden objeler olduğunu iddia ederek, farklı nesnelere arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, her birinin kendine has özelliklerinin olduğunu doğal karşılanması gerektiğini belirterek ve bunların her birinin evrensel değerleri bünyesinde taşıyan ender örnekler olduğunu anlatarak gerçekleştirebilirler.

Müzeler bir toplumun kendi geçmişine ait eserleri sunması yanında yaşadığı topraklardaki geçmiş medeniyetlere ait eserleri de sunarlar. Bu durum müzelerin birer cazibe merkezi olmalarını sağlar. Çünkü o medeniyeti oluşturan insanların ürettiklerini merak eden, araştırmak isteyen ve izlemeye gelen hem yerli hem de yabancı birçok insan müzelere giderler. Böylece yurt dışından gelen bireyler için müzenin içerisindeki eserleri oluşturan toplum ile müzenin bulunduğu yerdeki toplum açısından ise yurt dışından gelen insanların kültürleri, birbirleriyle iletişim kurmuş olur. Bu iletişim toplumlar arasında zaman içerisinde gelişerek hoşgörüyü geliştirir.

Ulus Birliği ve Müzeler

Müzeler, genel olarak bireylerin hem kendi hem de farklı kültürleri anlamasını sağlamaları yanında başka görevler üstlendikleri de görülür. Örneğin Hindistan karmaşık ve kalabalık bir toplumdur. Buradaki müzelerin, halk ile modern halk arasında birleştirici rol oynadığı anlaşılmaktadır (Appadurai and Breckenridge, 1992). Buradaki müzelerin farklı etkinlikler ile bu toplumlara, ortak mirasın sahipleri olduklarını anlatarak onların birlikteliğini sağlamaya çaba gösterdiği görülmüştür. Benzer bir uygulamanın Singapur'da da gerçekleştirildiği görülmektedir. Singapur'da müzelerin toplumların yapılanmasında ve edinecekleri kimliklerin tanımlanmasında önemli rol oynadığı kabul edilmektedir. Singapur'da "müzeler, 19. yüzyılda ulusçuluğun yükselmesiyle, bireylerin halk olarak ulusal bir karakterde tanımlanmasına ve ulusal kimliklerinin oluşturulmasına politik bir kaynak olmuşlardır (Maleuvre, 1999: Akt.: Tezel, 2007).

Singapur yöneticileri, halkın teklîğini gösterebilmek için, tarihi ve kültürel miraslarını toplayıp, koruyarak, müzelerde halkına sunmuşlardır. Müzelerde toplanan ve halkın ortak belleğini yansıtan nesnelere oluşan koleksiyonlar, ülkenin ulusal kültür mirasını oluşturmaktadır. Singapur 1819 yılında İngilizler tarafından ticaret kolonisi olarak kurulan ve 1965 yılında bağımsızlığına

kavuşan Güneydoğu Asya'nın coğrafi açıdan en küçük ülkesidir. Ülke halkının yapısına bakıldığında, etnik bir ulustan bahsetmenin zor olduğu söylenebilir. Tamamı neredeyse göçmenlerden oluşan Singapur halkı, Çin, Malezya, Hindistan gibi ülkelerden göç etmiş insanlardan oluşmuştur. Bu yüzden ülke, çok ırklı, çok dilli, çok dinli kısacası çok kültürlü bir yapıya sahiptir. 2006 yılının Ağustos ayında bağımsızlığının 41. yılını kutlayan ülke, halkı meydana getiren farklı etnik kimliklerin sahip olduğu kültürler ile ulusal kimliğini müzeler ve diğer etkinlikler sayesinde zenginleştirerek, kendisine farklı ve eşsiz bir kültür yaratmıştır. Birbirlerinden çok farklı kültürleri içerisinde barındıran ülke, hem her bireyin kendi kültürünü özgürce yaşamalarına imkân vermiş hem de tüm bireyleri tek bir ulus çatısı altında bir araya getirmeyi başarmıştır (Tezel, 2007: 133).

Ulus birliğini sağlama açısından müzelerin etkinliklerine bir örnekte Latin Amerika'dan verilebilir. Latin Amerika'nın Caribbean bölgesi hem etnik hem de doğal çevre çeşitliliği olan bir bölgedir. Bu bölgedeki farklı kültür ürünlerinin (mimari, sanat, zanaat, sözlü olan geleneksel efsaneler vb.) ve çevrenin korunması gerektiği kabul edilmektedir. Bölgede bu değerlerin korunması ve yaşatılması için müzelerin sorumluluklarının olduğu üzerinde durulmuştur. Bu amacı gerçekleştirmede toplumun ve bölgedeki tüm kurumların, müzelerde yeni etkinlik ve eğitim aktiviteleriyle müzelere destek olmaları gerektiği ifade edilmiştir (Astudillo, 1990).

Ekonomi, savaş, iklim, sosyal yaşam vb. gibi gerekçelerle dünya genelinde birçok insan yer değiştirmektedir. Bu durumda insanlar bazen topluluklar hâlinde göç etmektedirler. Bu yüzden bu insanların kendi kimliklerini koruyabilmeleri ve göç ettikleri topluma ayak uydurabilmeleri için müzelerin o toplumlara yönelik programlar yapmaları gerekir. Bu anlamda müzelerde (özellikle de antropoloji müzelerinde), başka ülkelerden gelen veya sömürgece yaşayan ya da yeni sömürge edilmiş toplumların kültürleri korunabilir ve onların da kültür ve sanat ürünleri gösterilebilir. Bu amaçla müzelerin bölgelerindeki başka kültürlerin mirasını araştırmaları, o toplumlarla iletişim kurmaları ve onları korumak için çabalamaları gerekir (Shun, 2004: 21). Bu anlamda Londra Müzesi, ziyaretçi kitlesinin Londra'nın bütününe temsil etmediğini ve ezici bir çoğunlukla beyaz Anglosaksonlardan oluştuğunu fark edince, ikili amacı olan projeyi (Londra'nın iskan) gündemine almıştır. Projenin içe yönelik amacı, yeni düşünme biçimleri ve yaratıcı bir yaklaşım geliştirmek, dışa yönelik amacı ziyaretçi kitlesini genişletmek ve etnik azınlıkları çekmektir. Bu gruplarla kurulan ilişkiler, sergiler, yayınlar, eğitim programları bu bağlamda olumlu sonuçlar vermiştir (Birkan, 2001: 242).

Amerikan Müzelerinin sorumluluğunu Gaither (1992: 58) şöyle ifade etmektedir: "Müzeler, hem eğitimsel ve sosyal bir kurum olmak için çabalamak hem de ülkemizdeki toplulukların tamamının geçmiş kültür mirasını bir araya getirmek için katkı yapmak zorundadır. Onlar yaşadığımız karmaşık yaşam

içerisindeki ana unsurlar olan kültürel gruplar arasında birbirini anlamayı arttırmalıdır. Onlar bizim sanat ve sosyal tarih hakkında sık sık tam olmayan ve dağınık olarak işittiğimiz hikayeleri toplamaya, gerçekleri bulmaya ve güçlendirmeye yardım etmelidirler”.

Vallance’in (1999: 42) belirttiğine göre, Amerikan Müzeler Birliği tarafından yayımlanan “Yeni Yüzyılda Müzeler” adlı kitapta, özellikle sanat müzelerinin eğitim bölümlerinin, çokkültürlülük konusundaki rolü üzerine daha aktif olması ve daha fazla tartışma yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Çünkü müzelerin bu çabaları, özellikle Amerika Birleşik Devletleri gibi çokkültürlü uluslarda bir gereksinim olarak görülmektedir. Bu tür çabalarla müzelerin yapacağı etkinlikler sonucunda, aynı ülkede yaşayan toplumların birbirlerini anlayışla karşılayabilecekleri beklenmektedir. Örneğin bu amacı sağlamada şu tarz bir etkinlik gerçekleştirilebilir: Bir müzede müze eğitimcisi müzeye gelen bireylere, Çin seramiğini göstererek onun renklerini, ender olarak kabul edilen eserlerle olan benzerliklerini ve farklarını bulmalarını ve eserin türünün ne olduğunu sorgulatabilir. Daha sonra aynı vazoyu Ortadoğu’da yapılmış vazo örnekleriyle karşılaştırmalarını isteyebilir. Bu karşılaştırma sonucunda vazoların aralarındaki ilişki; renk, biçim, motif ve işlevi konularında sorgulama yaptırabilir. Bu sorgulama sonucunda o vazoları önemli kılan şeyin ne olduklarını anlatmalarını sağlayabilir. Her iki vazonun da çok değerli eserler olduğunu ancak üzerlerindeki motifler ve renklerin farklı olduğunu düşünerek farklı kültürlerin kültür değerlerinin diğer insanlar tarafından aynı düzeyde kabul edilmesinin normal karşılanması gerektiğini belirtebilir.

Müzelerin kültürel bir kimlik oluşturmak için görev üstlenmesi gerektiği yapılan bilimsel toplantılarda da dile getirilmektedir. Salzburg’da 1990 yılında “Müzeler ve Avrupa Mirası: Hazine mi, Araçlar mı?” adlı sempozyumun amacının 3. Maddesi’nde: “Avrupa mirası hakkında gençlerin ve yetişkinlerin eğitiminde üstlenecekleri rolde müzeler arasında iş birliğini artırma stratejilerini çizmek” olarak ifade edilmiştir. Sempozyumun konuşmacısı olan Helena Ahrweiler’in “Müzeler: Avrupa kimliği için bir eğitim evresi mi?” adlı bildirisinin sonucunda yapılan tartışmalar neticesinde “eğer modern müze geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bir köprü işlevini göreceyse, yaratıcı bir yer olmalıdır.” inancı büyük ölçüde benimsenmiştir. Çıkan sonuca göre müzelerin birincil görevinin, kültür zincirinin kırılmamasını sağlamak olduğu ifade edilmiştir. Bunu sağlamak için müzelerin, ziyaretçilerine imajların nasıl deşifre edileceği ve sonra da Avrupalılık kimliğinin ne olduğunu öğretmelidir önerisi getirilmiştir.

Müzeler, insanoğlunu ilgilendiren; insanların önemseydiği maddi değerleri belirleyerek üç boyutlu mirasın gerçek fiziksel görüntüsünü koruduğu kurumlar olmaları yanında aynı zamanda elle tutulamayan mirasın korunduğu yerler olarak da kabul edilebilirler (Shun, 2004: 21). Yani müzeler aynı zamanda bir toplumun fiziksel olarak görünmeyen mirasının korunduğu yerlerdir denilebilir.

Fiziksel miras, bizim gördüğümüz kültür ürünleridir. Fiziksel olarak algılanan kültür ürünlerinin oluşumu, hikayeleri, yapılış süreci, yapılış amacı, etkilendikleri ve etkiledikleri ise görünmeyen miras olarak adlandırılabilir. Fiziksel olarak gözle görülemeyen miras, görülebilen miras kadar değer taşır. Çünkü o kültürün yada ürünün arkasında yatan gerçekler, bize yansıyan mirasın nasıl oluştuğunu anlatır. Bu da bireylerin bir kültürü daha iyi anlamasına yardımcı olur.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi gelişmiş batı toplumlarındaki müzelerin görevleri arasında, aynı ülkede yaşayan topluluklar arasında ortak değerleri hatırlatma ve oluşturmanın yanı sıra ülkeler arasındaki kültür farklılıklarının dünya mirasına katkı sağlayan bir zenginlik olduğunu benimsetmektir. Dünya mirası olarak kabul edilen kültürel farklılıkların korunması ve toplumlar açısından benimsenmesi, öncelikle bir kültürün yaşatılması olarak görülse de aslında insanlık için, medeniyeti oluşturan sürece hizmet eden adımlardan biri olarak kabul edilebilir.

Bilim, Sanat ve Müzeler

Müzelerin sorumluluğu, genel olarak kabul edilen özellikleri yanında aynı zamanda diğer bilim dalları ile iş birliği içerisinde olmaktır. Çünkü müzeler, antropoloji, sanat tarihi, tarih, endüstri, sanat, çevre vb. gibi farklı bilim dalları için eşi olmayan kaynaklar sunan bir araştırma merkezidir. Bu anlamda sanat, bilim, tarih, arkeoloji, tabiat tarihi, etnografya, kent vb. türleri her geçen gün artan müzeler, isimleriyle anıldıkları alanlara hizmet sunmaktadırlar.

Gelişmiş batı ülkelerindeki müzelerin çoğu farklı bilim dallarına, yıl boyu hazırladıkları programlarla müzede ve müze dışında, amaçlarını gerçekleştirmede destek vermektedirler. Çünkü müzeler “erkeklerin/kadınların istikrarlı bir temelde ilerlemeyi nasıl görmek gerektiğini saptayacakları; refahı, güvenliği ve özgüveni nasıl anlamak gerektiğini belirleyecekleri kapsamlı toplumsal sürecin parçaları olarak kabul edilmektedirler (Kramer, 2001: 38).

Batılı gelişmiş ülkelerde müzeye gerçekleştirilen ziyaretler programlı ve randevulu yürütülmektedir. Okullar müze ziyareti öncesi program hazırlamakta, müzelerle iş birliği yapmakta ve müzelerin programlarına da uygun olarak kapsamlı müze ziyaretleri gerçekleştirmektedirler. Bu tür müze ziyaretleri, öğrencilerin okullarında aldıkları eğitimin devamı niteliğinde ve o derslerin tamamlayıcısı olarak kabul edilmektedir. Örneğin sanat okullarında alınan derslerin devamı veya bir bölümü sanat müzelerinde gerçekleştirilmektedir. Programlar sadece okullar için geçerli değildir. Okul dışındaki meslek kuruluşlarına, öğretmenlere, ev hanımlarına vb. toplumun her katmanındaki bireylere yönelik programlar da uygulanmaktadır. Bu etkinliklerin amacı, müzelerin toplumun vazgeçilmez bir eğitim kaynağı olarak kabul edilmesindedir. Bu olgu bize toplum ve müzelerin iç içe olduğunu gösterir.

Müzelerin koleksiyonlarında çok farklı objeleri barındırmaları, müzelerin farklı bilim dalları için bir kaynak olarak algılanmasını sağlamaktadır. Örneğin sanat müzeleri sanatla ilgilenenler için önemli bir kaynaktır. Bu kaynak öğrenciler açısından olduğu kadar bilim insanları içinde geçerlidir. Bilim ve sanat konusunda hizmet veren müzeler, aynı zamanda evrensel değerleri de içerisinde barındıran kurumlardır. Sanat ve Arkeoloji müzeleri bu türdendir. Bu müzeler insanlık tarihinin mirası olan kabul edilen kültür ve sanat eserlerini yine insanlığa sunmaktadırlar. Bu sunuş şekli sadece sergileme şeklinde olmamakta, uygulama yapabilme, araştırma ve eğitime amaçlı da gerçekleştirilebilmektedir. Müzelerin evrensel değerleri insanlığın hizmetine sunması ve paylaşımını sağlaması ise medeniyete doğru atılan adımlar olarak kabul edilebilir. Çünkü evrensel değerlerin insanlığa sunulması, onların farklı toplumlar tarafından paylaşımını sağlar. Bu paylaşım sayesinde toplumlar arasında ortak bir dil oluşturulmuş olur. Ortak bir dilin oluşması ise hem kültür ürünlerinin hem de medeniyetin gelişimi açısından önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Müzeler, toplumun ürettiklerini toplum için koruyan ve tüm dünya genelindeki halkın hizmetine sunan ve toplumun farklı gereksinmelerini karşılayan kurumlardır. Bu yüzden müzeler toplum için vazgeçilmez kurumlardır.

Müzeler insanları doğrudan ilgilendiren ekonomi, kültür, eğitim, politika, bilim, sanat, turizm gibi birçok alanda etkili bir araç olarak yerini korumaktadır. Örneğin bireyi ve buna bağlı olarak toplumu ilgilendiren her alanda, sadece okula bağlı kalmadan müzelerden de destek alınarak gerçekleştirilen öğrenmenin, genel eğitim bütünlüğü içerisinde etkili öğrenmeyi sağladığı görülmüştür.

Müzedede öğrenme sürecinde bireylerin öğrenirken süreçten haz alması, zihinsel açıdan farklı medeniyetlere ait kültür değerlerini algılamaları, o medeniyete karşı önyargıları gidermeye katkı sağladığı da anlaşılmaktadır. Kültür ve sanat eserlerine yönelik değer yargılarının önyargılarla değil de estetik kaygılar ön plana alınarak yapılması, bireyin etrafındaki olup bitenleri daha sağlıklı algılamasına yardımcı olur. Bu da sağlıklı birey ve sonrasında toplumlar oluşmasına yardım eder.

Her toplumun kendi kültür değerlerinin farklılığı, medeniyeti oluşturan unsurların birer basamağı olarak algılanmalıdır. Bireyin içinden çıktığı toplumun kültür değerlerinin bir başka birey veya toplum tarafından beğenilmesini ve takdir edilmesini beklemesi doğaldır. Bu yüzden aynı bireyin veya toplumların farklı bir topluma ait kültür değerlerini kendi beklediği anlayışta olduğu gibi o topluma ait bir bireyin de beklentisi olduğunu bilerek hareket etmesi doğal kabul edilmelidir.

Müzeler, toplumların kültür değerlerini medeniyeti oluşturan ortak bir miras gibi değerlendirerek insanlara sunmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi için tüm dünyada yaygın olan müze türleri (arkeoloji, tarih vb.) yanında içerisinde tüm insanlığa ait ortak kültür değerlerinin ve evrensel nitelikte ürünlerin de yer aldığı medeniyet müzelerinin kurulması ve olanlarında yaygınlaştırılması gerekir. Bu müzelerde farklı medeniyetlere ait benzer veya farklı kültür-sanat eserleri bir arada sunulmalı ve eğitim programlarıyla toplumların, birbirlerini hoşgörüyle karşılayabilecek anlama becerisi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Appadurai, A. & C. A. Breckenridge (1992). *Museums are Good to Think: Heritage on View in India*. **Museums and Communities**. Ivan Karp and Steven D. Lavine (ed). Washington and London.

Astudillo, L. (1990). *An Overview of the Needs For Museum Training in Latin America and the Caribbean*. **Icom Committee for The Training of Personel, Annau Meeting**. Agust 5-10. Washington, D. C. U. S. A.

Atagök, T. (1999). **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.

Birkan, Ç. (2001). VIII: 28-30 Haziran 1995 *Tarihleri Arasında Kent ve Toplumsal Tarih Müzeleri Üzerine İstanbul'da Düzenlenen Üç Günlük Atölye Çalışmasında Sunulan Bildirilerin Önemli Noktaları*. B. Mardan (ed). **Kent, Toplum, Müze-Deneyimler, Katkılar**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

Dickenson, V. (2006). *History, Ethnicity and Citizenship: the role of the history museum in a multi-ethnic country*. **Museum International**. No: 231, Vol. 58, No. 3. s. 21-31. UNESCO.

Gaither, E. B. (1992). *“Hey! That’s Mine”*: *Thought on Pluralism and American Museums*. **Museums and Communities**. Ivan Karp and Steven D. Lavine (ed). Washington and London.

Gartenhaus, A. R. (2000). **Yaratıcı Düşünme ve Müzeler**. (Çev. Bekir Onur, Ruhiser Mergenci), Ankara: Ankara Üniversitesi.

Geleş, F. (2002). *Kültürel Şekillenmede, Avrupa’dan Örneklerle Oyuncak Müzelerinin Rolü*. **6. Müzecilik Semineri Bildirileri** içinde, İstanbul: T. C. Genelkurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, 25-27 Eylül.

Kramer, D. (2001). *Alman Müzelerinde Modern Toplumsal Tarih*. **Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar**. B. Mardan (ed). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.

Lohman, J. (2006). City Museum: do we have a role in shaping the global community? **Museum International**. No: 231, Vol. 58, No. 3. s. 15-20. UNESCO.

McIntyre, D. (2006). *The National Museum of Australia and Public Discourse*. **Museum International**, No: 232, Vol. 58. No. 4. s. 13-20, UNESCO.

Mercin, L. (2006). **Resim Dersini Müze Kaynaklı Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımı Etkinliklerine Göre Uygulamanın Erişiye, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Mercin, L. (2003). *Kültür ve Sanat Değerlerinin Yaşatılmasında Müzelerin Rolü*. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Y. 2003 C. 2 S. 6 (106-114). www.e-sosder.com (01. 07. 2007 tarihinde alınmıştır).

Shun, S. C. Y. (2004). *Museums and Intangible Folk Heritage in the Republic of Korea*. **Museology and Intangible Heritage II, International Symposium, organized by ICOFOM**, Seul, Korea.

Siedel S. & K. Hudson (1999). **Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik**. Yay. Haz. Bekir ONUR, (Çev. Bahri ATA), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.

Tezel, C. Ö. (2007). *Ulusal Kimliğin Oluşumunda Müze ve Toplum İlişkisi: Singapur*. C: 6, S: 20 (133-155). **www.e-sosder.com** (01. 07. 2007 tarihinde alınmıştır).

Vallance, E. (1999). *The Multicultural World of Art Museums: Visible and Programmatic Choices for Art Education*. D. Boughton and R. Mason (ed). **Beyond Multicultural Art Education: Internatioanal Perspectives**. New York.